

۲۱۱۸۴۸۴

نیازها و مسائل کودکان و نوجوانان

دکتر ابوالقاسم اکبری

نشر رشد و توسعه

سرشناسه: اکبری، ابوالقاسم، ۱۳۳۱-
عنوان و نام پدیدآور: نیازها و مسائل کودکان و نوجوانان / تألیف ابوالقاسم اکبری.

مشخصات نشر: دماوند: رشد و توسعه، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۲۴۰ ص.

شابک: ۱- ۲۷- ۶۱۴۹- ۶۰۰- ۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه

موضوع: نوجوانان -- روان شناسی

موضوع: Adolescent psychology

موضوع: کودکان -- روان شناسی

موضوع: Child psychology

رده بندی کنگره: BF۷۲۴

رده بندی دیویی: ۱۵۵/۵

شماره ثبت کتابشناسی ملی: ۶۱۸۳۷۰۱

مؤلف: دکتر ابوالقاسم اکبری

ناشر: انتشارات رشد و توسعه

نوبت چاپ: اول، ۳۹۹

شمارگان: ۵۵۰

قیمت: ۴۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۱- ۲۷- ۶۱۴۹- ۶۰۰- ۹۷۸- ۱- ۲۷- ۶۱۴۹- ۶۰۰- ۹۷۸

مرکز فروش: انتشارات ساوالان: روبروی دانشگاه تهران - پاساژ فروزنده - شماره ۲۱۴

تلفن: ۶۶۹۵۱۹۴۳ نمابر: ۶۶۹۶۱۲۷۵

مرکز پخش تهران و شهرستان ها: پاسارگاد؛ تلفن: ۶۶۹۶۱۱۶۳ و ۶۶۴۱۴۸۳۱

انتشارات رشد و توسعه دماوند، میدان امام خمینی (ره)، جنب حوزه علمیه امام صادق (ع)، پلاک ۳۴.

تلفن: ۷۶۳۲۲۷۹۳ نمابر: ۷۶۳۲۲۰۰۲۲

Email : RT _ akbari @ yahoo . com

فهرست مطالب

مقدمه مؤلف..... ۹

فصل اول: ویژگی‌های کودک و نوجوانان..... ۲۱

تعریف بلوغ..... ۲۲

عوامل مؤثر بر سن بلوغ..... ۲۲

بلوغ زودرس و دیررس..... ۲۴

خصایص اولیه جنسی..... ۲۴

خصایص ثانویه جنسی..... ۲۴

انواع بلوغ..... ۲۶

تغییراتی که در دوره نوجوانی رخ می‌دهد..... ۲۸

مهم‌ترین تحولات و تظاهرات بلوغ روانی..... ۳۰

مشکل‌شناسی کودک و نوجوان..... ۱۸

فصل دوم: ویژگی‌های دوران بلوغ..... ۲۱

تعریف بلوغ..... ۲۲

عوامل مؤثر بر شروع سن بلوغ..... ۲۲

بلوغ زودرس و دیررس..... ۲۴

خصایص اولیه جنسی..... ۲۵

خصایص ثانویه جنسی..... ۲۵

انواع بلوغ..... ۲۶

تغییراتی که در نوجوانان رخ می‌دهد..... ۲۸

مهم‌ترین تحولات و تظاهرات بلوغ روانی..... ۳۰

فصل سوم: بحران هویت..... ۳۳

تعریف بحران هویت..... ۳۴

آشفته‌گی هویت..... ۳۶

۳۷	سردرگمی در هویت
۴۰	انواع هویت‌یابی
۴۰	عوامل مؤثر در شکل‌گیری هویت
۴۱	حل بحران هویت

فصل چهارم: نیازهای کودکان نوجوانان ۴۳

۴۴	تعریف نیاز
۴۵	سلسله مراتب نیازهای مزلو
۵۱	نیازهای کودکان
۵۳	نیازهای نوجوانان
۵۵	نیاز به حس مهارت‌ها
۵۷	نیاز به راهت‌مندی و استراحت
۵۸	موانع برآورده شدن نیازها
۵۹	مسائل برآورده نشدن نیازهای کودکان
۶۰	نیاز به تشویق و قدرشناسی

فصل پنجم: نیاز به مذهب ۶۱

۶۲	تعریف مذهب
۶۴	نیاز به مذهب
۶۶	تحلیل نظریه نیازها با رویکرد بر آیات قرآن کریم
۶۹	نماز به کامل‌ترین پاسخ به عالی‌ترین نیاز انسان
۷۰	مذهب و سلامت روان
۷۱	عوامل درونی پرورش دینی
۷۱	دین و نوجوان
۷۲	ضعف معنویت
۷۳	منشاء انواع مشکلات مذهبی
۷۴	راه‌های تقویت رفتار مذهبی
۷۵	پیگیری ارزش مشکلات مذهبی

فصل ششم: نیازها و مسائل خانواده ۷۹

۸۰	تعریف خانواده
۸۰	ساختار خانواده
۸۱	عوامل انسانی در خانواده
۸۲	سلسله مراتب در خانواده
۸۴	حدود مرزها در خانواده
۸۶	خانواده و حریم خصوصی
۸۷	خانواده در دوران نوین
۸۸	خانواده ایرانی در شرایط کنونی
۹۰	تأمین نیازها در خانواده
۹۱	تعارض خانواده‌گی و مسائل آن
۹۱	تعریف تعارض
۹۲	انواع تعارض خانوادگی
۹۳	زمینه تعارض

فصل هفتم: نیازها و مسائل در خانواده تک‌والدی ۹۵

۹۶	تعریف خانواده تک‌والدی
۹۶	فراهم‌کننده‌ی تک‌والدی
۹۶	آسیب‌پذیری کودکان در خانواده‌های تک‌والدی
۱۰۰	خانواده با والدین غایب
۱۰۱	زندگی بدون پدر
۱۰۷	مسائل طلاق
۱۰۷	تأثیر طلاق بر رفتار کودکان
۱۰۸	اثر جدایی‌ها بر کودک
۱۰۹	عوامل روانی و اخلاقی طلاق

فصل هشتم: نیازها و مسائل تربیتی ۱۱۳

۱۱۴	تعریف تربیت
۱۱۵	سال‌های اولیه در تربیت
۱۱۸	نظر کارشناسان درباره تربیت کودک
۱۲۱	شیوه‌های فرزند پروری

۱۲۲	مسائل سبک‌های ناکارآمد فرزند پروری
۱۲۶	فرزند پروری با برنامه

۱۲۹	فصل نهم: نیازها و مسائل تحصیلی
۱۳۰	تعریف مسائل تحصیلی
۱۳۰	عوامل مؤثر در ایجاد مسائل تحصیلی
۱۳۶	بی‌رغبتی تحصیلی
۱۳۷	عوامل بی‌رغبتی تحصیلی
۱۳۹	علل عدم مشرفیت تحصیلی دانش‌آموزان
۱۴۰	مسائل فرار از مدرسه و ترس از مدرسه
۱۴۲	علل فرار از مدرسه (مدرسه‌گریزی)
۱۴۶	ترس از مدرسه (ترس از مدرسه)
۱۴۷	عوامل مؤثر مدرسه‌ترس در سطح متوسطه

۱۴۹	فصل دهم: نیازها و مسائل شغلی
۱۵۰	تعریف شغل
۱۵۰	نیاز به کار
۱۵۰	اهمیت کار کردن
۱۵۱	مسائل انتخاب شغل
۱۵۶	مشکل نرسیدن به بلوغ حرفه‌ای
۱۵۹	مشکل تخصصی شدن کار
۱۶۰	رعایت‌های شغلی
۱۶۱	دیدگاه اسلام در مورد انتخاب شغل
۱۶۲	مسائل در محدوده مشاوره شغلی

۱۶۵	فصل یازدهم: نیازها و مسائل ارتباطی
۱۶۶	تعریف ارتباط
۱۶۶	گروه همسالان
۱۶۸	انواع ارتباط
۱۶۹	تأثیر متقابل ارتباط کلامی و غیرکلامی

۱۷۰	تفاوت زنان و مردان در نحوه ارتباط
۱۷۱	ارتباط با جنس مخالف و احساس گناه
۱۷۲	بررسی انواع روابط موجود بین دختران و پسران
۱۷۴	مسائلی در روابط نابهنجار دختران و پسران
۱۷۶	نتایج پژوهش‌ها درباره روابط دختر و پسر

فصل دوازدهم: پیامدها و مسائل انحراف جنسی..... ۱۷۹

۱۸۰	انحرافات جنسی
۱۸۱	انگیزه انحراف جنسی
۱۸۲	اشکال مختلف انحرافات جنسی
۱۸۳	استمناء در رابطه با جنس
۱۸۵	نظر اسلام در مورد استمناء
۱۸۵	همجنس‌گرایی
۱۸۵	تعرف همجنس‌گرایی
۱۸۶	انحراف در پسران
۱۸۶	انحراف در دختران
۱۸۷	عوامل همجنس‌بازی
۱۸۸	خصوصیات بالینی
۱۸۸	علت سستی روابط همجنس‌بازان
۱۸۹	آثار همجنس‌گرایی
۱۸۹	نظر بازی
۱۹۰	وارونگی جنسی
۱۹۰	پیامدها و مسائل انحراف جنسی

فصل سیزدهم: نیاز به انتخاب همسر و تشکیل خانواده..... ۱۹۱

۱۹۲	تعریف خانواده
۱۹۲	فلسفه تشکیل خانواده
۱۹۳	تعریف ازدواج
۱۹۳	نیاز به ازدواج
۱۹۵	اهداف ازدواج

مقدمه‌ی مؤلف

دوگروه کودک و نوجوان در فرایند رشدشان دارای نیازها و مسائل خاصی هستند. برای این دو گروه سنی یک رشته نیازهای عمومی و نیازهای خاص مطرح است که به شرایط زندگی این دوره مربوط ولی شکل و نوع نیازها برای گروه‌های سنی مختلف کودکان، نوجوانان، دختر و پسر با هم متفاوت است. در صورت درست برآورده نشدن نیازها، مسائلی یکی پس از دیگری برای آنان مطرح می‌شود. از طرف دیگر، عدم ارضای نیازهای سطوح پائین، به طور طبیعی و مشروع در سلسله مراتب نیازها ضمن مطرح نشدن نیازهای سطوح بالاتر باعث به وجود آمدن مسائلی در این دو گروه سنی می‌شود.

بی‌توجهی به نیازهای کودکان و نوجوانان باعث به وجود آمدن مسائل گوناگونی شده که بر روی یکدیگر انباشته می‌شود یا مسائل کوچک به مسائل بزرگ و بزرگتر تبدیل می‌شوند تا جایی که باعث ایجاد مسائل خاص می‌شوند. روند چنین عملی ممکن است بسیاری از انحرافات فردی و اجتماعی را با وجود آورد و باعث بروز بزهکاری شود تا جایی که کودکان و نوجوانان دچار گرفتاری‌های زیاد شده و در ورطه‌ی سقوط قرار گیرند.

توجه به نیازها و مسائل این دو گروه سنی از این جهت مهم است که آن‌ها آینده‌سازان و سرمایه‌های آینده جامعه بوده و اهمیت به سزایی دارند. لذا، توجه به موقعیت‌های آنان در ابعاد مختلف زیستی - محیطی، باید در الویت قرار گیرد. برداشتن به این امر مهم جزئی از فعالیت‌های خانه و مدرسه محسوب می‌شود. اما باید به این موضوع مهم توجه داشت که تأثیر خانواده در رفتار کودک و نوجوان بیش‌تر در دوران قبل از مدرسه و پسر از آن مسئولیت مدرسه در تربیت و جامعه‌پذیری کودک اهمیت پیدا خواهد کرد و روش‌شناسان تأکید بر این موضوع دارد که نیازهای روانی به اندازه نیازهای بدنی برای انسان ضروری و حیاتی است. بر این اساس نیازهای روانی را جزء نیازهای اساسی قلمداد می‌کنند.

توجه به نیازهای جسمی در چند دهه‌ی اخیر باعث رشد جسمانی کودکان و نوجوانان شده است. آن‌ها بلندقدتر شده و زودتر به سن بلوغ می‌رسند، برخی بیماری‌های خاص در آن‌ها تقریباً از بین رفته و سوءتغذیه، چاقی در آن‌ها مشکل آفرین شده است. البته اگر معیارهای روبه افزایش بهداشت جسمانی و رفاه مادی، بروز عقب ماندگی آموزشی، ناسازگاری و بزهکاری را کاهش می‌داد، جای امیدواری بود. با وجود این هر روز

آشکارتر می شود که مسائل عاطفی، اجتماعی و ضعف عملکرد آموزشی تنها با بهبود سطح زندگی حل نخواهد شد، این پیشرفت ها شاید بتواند زندگی مناسب تر و رضایت بخش تری را برای خانواده ها و جوامع فراهم سازند، اما آن را تضمین نمی کنند. با این همه، در روزگاری که ویرانگری، خشونت، اعتیاد به مواد مخدر، جرم و جنایت موجب نگرانی فراوانی شده است، باز مجال بسیاری برای پیشرفت وجود دارد.

نیازهای روانی در مقایسه با نیازهای جسمی از طرف خانواده به علل گوناگونی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. شاید خانواده ها تعهد بیش تری جهت برطرف نمودن نیازهای فیزیولوژیک خود و فرزندانشان احساس می کنند. در صورتی که این دو نیاز مکمل یکدیگر بوده و به هم نیازهای اولیه و ثانویه را تشکیل می دهند.

این مجموعه در پانزده فصل تدوین گردیده است که عبارتند از: فصل اول تحت عنوان "تعریف و ویژگی ها"، کودک و نوجوان" فصل دوم "ویژگی های دوران بلوغ"، فصل سوم "بحران هویت"، فصل چهارم "نیازهای کودک و نوجوان"، فصل پنجم نیازها و مسائل خانوادگی، فصل ششم نیازها و مسائل در خانواده تک والدی"، فصل هفتم "نیازها و مسائل تربیتی"، فصل هشتم "نیازها و مسائل تحصیلی"، فصل نهم "نیازها و مسائل شغلی، فصل دهم "نیازها و مسائل ارتباطی"، فصل یازدهم "پیامدها و مسائل انحراف جنسی"، فصل دوازدهم "نیاز به انتخاب همسر و تسکین خانواده"، فصل سیزدهم "پیامدهای فرار از خانه" و فصل چهاردهم "بزهکاری کم سن و سال ها" تشکیل شده است.

به این امید که به عنوان قطره ای از دریای بتوان به اهمیت نیازها و مسائل کودکان و نوجوانان پرداخت. از خوانندگان محترم تقاضا می شود بکاتر که از نظر دور مانده یا کم تر به آن ها پرداخته شده است و دیگر نارسایی های احتمالی در این اثر را متذکر شوند تا ان شاء... در چاپ های بعدی مورد اصلاح قرار گیرد.

ابوالقاسم اکبری